

Dimarts,

25 de maig del
2010

Opinió Política Món Economia Diàleg Societat Ciutats Cultura i Espectacles Comunicació Última

EUROPA ESTÀ PASSANT ARA PER UN DELS MOMENTS ECONÒMICS MÉS TURBULENTS

El laberint europeu (i 2)

CARLES BOIX / PROFESSOR DE POLÍTICA I AFERS PÚBLICS A LA UNIVERSITAT DE PRINCETON

Europa viu, indubtablement, un dels seus moments econòmics més turbulents des de la Segona Guerra Mundial. El valor de l'euro ha caigut més del vint per cent en els darrers sis mesos i l'opinió més estesa en el món financer de Nova York és que l'euro arribarà a ser paritari amb el dòlar aquest Nadal. L'economia europea porta dos anys sense créixer en termes reals. I, si bé cal reconèixer que la col·locació de deute públic espanyol, que havia estat difícil fa unes setmanes, ha millorat, ara mateix l'únic comprador de bons públics grecs i portuguesos és el Banc Central Europeu.

DAVANT DE TANTA SOTSOBRA, els líders europeus han reaccionat en una doble direcció: primer, culpant els mercats i especuladors financers; segon, aprovant un pla de rescat del deute grec i creant un fons europeu de 750.000 milions d'euros (una xifra espectacular, equivalent al valor de una tercera part de l'economia alemanya) per ajudar les economies europees amb problemes de finançament. Com vaig escriure fa dues setmanes, responsabilitzar els mercats borsaris de la crisi grega i de l'actual efervescència europea és un error de pes. Sentint les declaracions polítiques dels darrers dies, un té l'estranyíssima sensació d'haver estat transportat al bell mig dels anys setanta, quan ens deien, amb una retòrica feta amb gasosa, que la crisi del capitalisme era inevitable i imminent. Molts polítics (inclòs el governador del BCE i el ministre d'Economia d'Alemanya) haurien de callar una mica més aquests dies: administrar silencis és una virtut essencial en el govern de l'economia.

EN TOT CAS, I MÉS ENLLÀ DEL SOROLL mediàtic, la qüestió central és determinar quins seran els efectes econòmics (i polítics) del paquet financer que ha aprovat la UE. Efectivament, Europa només tenia dues opcions davant la crisi de solvència de Grècia: abandonar aquell país i obligar Atenes a declarar-se en fallida, o sostenir aquell país mitjançant una forta injecció de liquiditat. L'establishment neokeynesià (és a dir, tots aquells que han dissenyat la política econòmica des del darrer any Bush) han presentat la darrera opció com l'única via possible per evitar una catàstrofe sense precedents. Això és cert només en



SOMEKAWA

part. Altres unions monetàries, com ara els Estats Units, han patit fallides d'Estats sencers (Nevada al segle XIX) o comtats (Orange County, amb una població de gairebé tres milions de persones, ara fa quinze anys) sense que s'ensorrís el dòlar. De fet, si la UE hagués decidit no intervenir, l'euro, amb una credibilitat a prova de bomba, s'hauria pogut convertir en la moneda de referència al món. La prova que no ho és (com tampoc ho és el dòlar) la dona el preu de l'or, que s'ha multiplicat per quatre en els darrers nou anys.

EL PERILL D'ABANDONAR GRÈCIA no era, per tant, el fet en si de la seva fallida sinó la necessitat d'evitar-ne un contagi generalitzat. Com que una part substancial del deute públic grec (i del portuguès o l'italià) es troba en mans de bancs francesos i alemanys, la fallida grega hauria pogut arrossegar, en un efecte dòmino, tota l'economia europea. (Diguem de passada que tot això no deixa de sorprendre si recordem que ara fa menys de dos anys les institucions europees es vantaven de tenir un sistema de regulacions bancàries molt més estrictes que les americanes i, per tant, molt més capacitades per reduir el nivell d'inversions de risc.) El crac borsari del 29 només es va convertir en la Gran Depressió quan, dos anys després, la fallida del banc austríac Credit Anstalt va empènyer bona part del sistema bancari europeu i americà al col·lapse. L'espectre històric del caos econòmic i polític que va dominar Europa fa vuitanta anys probablement justifica la decisió intervencionista de la UE.

PEL BÉ D'EUROPA, PERÒ, AQUESTA intervenció financera hauria hagut de prendre una altra forma. En comptes de prometre ajuda financera directa als Estats, la UE hauria d'haver-se limitat a establir un fons d'estabilització financera per sostenir els bancs o sistemes bancaris en perill. Imaginem, a tall d'exemple, que una comunitat de propietaris aprova un pla de suport dels veïns morosos per evitar-ne el desnonament per part d'un conjunt de creditors impertinents. El pla de rescat permet estabilitzar el preu de les vivendes d'aquell edifici, cosa que beneficia a tothom, almenys a curt termini. El problema és que, per si sol, aquell pla no aconseguirà que els morosos passin a portar-se bé i a retallar la seva despesa en el futur. Ben al contrari, amb aquesta nova línia de crèdit, el més probable és que tothom (morosos i no morosos) tiri de veta i caigui en la temptació de refer la cuina abans no es tanqui l'aixeta d'euros per sempre més. Amb una mica de seny al cap, la comunitat de propietaris no té més remei que fiscalitzar, mitjançant el seu administrador, els comptes del veí morós (i, de fet, de tots els veïns). El resultat és un procés automàtic de centralització de la comunitat de propietaris (llegiu-hi la UE). (Amb els bancs això no passaria perquè l'Estat té una altra solució a les mans: la seva intervenció o expropiació, cosa impensable amb nacions sobiranes.)

EL SENYOR PRODI, EL POLÍTIC més avorrit amb qui jo hagi sopat mai, celebrava aquests efectes centralitzadors del pla de la UE al *Financial Times* aquest divendres amb l'habitual *lestezza* italiana. El fons d'estabilització, escrivia l'expresident de la Comissió, implica la construcció d'una autèntica unió política, capaç de disciplinar el Sud italià -i europeu- i de fer de contrapès als Estats Units. El que oblida el polític italià és que tot això no sortirà de franc. Deixem de banda el possible trencament del principi constitucional de subsidiarietat que havia de vertebrar les relacions comunitàries. En un context en què els Estats no poden fer una política monetària pròpia i on la mobilitat geogràfica dels ciutadans europeus és mínima, centralitzar la fiscalitat a Brussel·les equival a deixar els països membres sense l'únic instrument (la flexibilitat pressupostària) al seu abast per ajustar-se a la crisi econòmica i a les condicions particulars de cada lloc. Com que no hi ha cap federació al món que practiqui (o que pugui resistir) una solució de tall tan jacobí, aquesta explosió d'activisme estatista a la UE em preocupa. I si Grècia és el cavall de Troia de la Unió? (Afgim, però, que, si acaba sent-ho, no serà per obra d'un Ulisses genial sinó com a resultat de la incompetència grotesca dels líders europeus actuals.)

Notícia publicada al diari AVUI, pàgina 18. Dimarts, 25 de maig del 2010

Paraules clau: Europa, Europeu, Financera, Europea, Unió, Economia, Bancs, Fons, Part, Perill